

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เรื่อง การจัดให้มีสิ่งจำเป็นในการป้องกันและระงับอัคคีภัยตามข้อ ๙ แห่งกฎกระทรวง กำหนดเงื่อนไขในการใช้ การเก็บรักษา และการมีไว้ในครอบครองซึ่งสิ่งทำให้เกิด อัคคีภัยได้ง่าย และกิจการอันอาจทำให้เกิดอัคคีภัยได้ง่ายและการจัดให้มีบุคคลและ สิ่งจำเป็นในการป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. ๒๕๕๘

กระทรวงมหาดไทย ได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๖๑๙/๕๑๑๔ ลงวันที่ ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า ตามที่ได้มีการประกาศใช้ บังคับกฎกระทรวงกำหนดเงื่อนไขในการใช้ การเก็บรักษา และการมีไว้ในครอบครองซึ่งสิ่งทำให้เกิด อัคคีภัยได้ง่าย และกิจการอันอาจทำให้เกิดอัคคีภัยได้ง่ายและการจัดให้มีบุคคลและสิ่งจำเป็น ในการป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. ๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ นั้น กระทรวงมหาดไทย ได้รับทราบปัญหาการบังคับใช้กฎกระทรวงฉบับนี้จากผู้ประกอบกิจการหลายราย โดยมีประเด็นที่ สำคัญเกี่ยวกับเรื่องการกำหนดให้ผู้ประกอบกิจการอันอาจทำให้เกิดอัคคีภัยได้ง่ายมีไว้ซึ่ง สิ่งจำเป็นในการป้องกันและระงับอัคคีภัยตามความในข้อ ๙ แห่งกฎกระทรวงดังกล่าว ซึ่งเดิมก่อน มีการปรับแก้ไขในชั้นการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ได้กำหนดอยู่ในร่าง กฎกระทรวงกำหนดกิจการอันอาจทำให้เกิดอัคคีภัยได้ง่ายและให้มีบุคคลและสิ่งจำเป็นในการ ป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. ดังนี้

“ข้อ ๕ สิ่งจำเป็นในการป้องกันและระงับอัคคีภัยสำหรับอาคารที่ประกอบกิจการ หมายถึง

(๑) ทางหนีไฟ บันไดหนีไฟ ประตูหนีไฟ และระบบอัดอากาศภายในช่องบันได หนีไฟ

(๒) แบบแปลนแผนผังของอาคารแต่ละชั้น

(๓) ระบบสัญญาณเตือนเพลิงไหม้

(๔) ระบบไฟส่องสว่างสำรอง ป้ายบอกชั้น และป้ายบอกทางหนีไฟ

(๕) ระบบจ่ายพลังงานไฟฟ้าสำรอง สำหรับกรณีฉุกเฉินแยกเป็นอิสระจากระบบ อื่น และสามารถทำงานได้โดยอัตโนมัติเมื่อระบบจ่ายไฟฟ้าปกติหยุดทำงาน

(๖) ตู้หัวฉีดน้ำดับเพลิงพร้อมสายฉีดน้ำดับเพลิง

(๗) ระบบดับเพลิงอัตโนมัติ ได้แก่ Sprinkler System หรือระบบอื่นที่เทียบเท่า

(๘) ผนังกันไฟ และประตูที่ทำด้วยวัสดุทนไฟ

(๙) เครื่องดับเพลิงตามชนิดและขนาดที่เหมาะสมสำหรับดับเพลิงที่เกิดจากประเภทของวัสดุที่อยู่ในแต่ละกิจการ

(๑๐) อุปกรณ์ตรวจจับความร้อนหรือควันไฟ

(๑๑) อุปกรณ์เครื่องช่วยในการหนีไฟจากอาคารที่ประกอบกิจการ

ข้อ ๖ ผู้ประกอบกิจการอันอาจทำให้เกิดอัคคีภัยได้ง่าย ตามข้อ ๒ ต้องมีไว้ซึ่งสิ่งจำเป็นในการป้องกันอัคคีภัยและระงับอัคคีภัย ตามข้อ ๔ (๑)-(๙) ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร และ (๑๐)-(๑๑) ตามที่กำหนดในประกาศกระทรวงมหาดไทย เว้นแต่กิจการนั้นได้จัดให้มีสิ่งจำเป็นในการป้องกันอัคคีภัยและระงับอัคคีภัยตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องไว้แล้ว”

และได้ปรับแก้ไขในชั้นพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เป็นต้น

“ข้อ ๙ ให้ผู้ประกอบกิจการซึ่งประกอบกิจการตามข้อ ๗ จัดให้มีสิ่งจำเป็นในการป้องกันและระงับอัคคีภัยสำหรับอาคารที่ประกอบกิจการดังต่อไปนี้ เว้นแต่ได้จัดให้มีสิ่งจำเป็นในการป้องกันและระงับอัคคีภัยตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องไว้แล้ว

(๑) ทางหนีไฟ บันไดหนีไฟ ประตูหนีไฟ และระบบอัดอากาศภายในช่องบันไดหนีไฟ

(๒) แบบแปลนแผนผังของอาคารแต่ละชั้น

(๓) ระบบสัญญาณเตือนเพลิงไหม้

(๔) ระบบไฟส่องสว่างสำรอง ป้ายบอกชั้น และป้ายบอกทางหนีไฟ

(๕) ระบบจ่ายพลังงานไฟฟ้าสำรอง สำหรับกรณีฉุกเฉินแยกเป็นอิสระจากระบบอื่น และสามารถทำงานได้โดยอัตโนมัติเมื่อระบบจ่ายไฟฟ้าปกติหยุดทำงาน

(๖) ตู้หัวฉีดน้ำดับเพลิงพร้อมสายฉีดน้ำดับเพลิง

(๗) ระบบดับเพลิงอัตโนมัติ ได้แก่ Sprinkler System หรือระบบอื่นที่เทียบเท่า

(๘) ผนังกันไฟ และประตูที่ทำด้วยวัสดุทนไฟ

(๙) เครื่องดับเพลิงตามชนิดและขนาดที่เหมาะสมสำหรับดับเพลิงที่เกิดจากประเภทของวัสดุที่อยู่ในแต่ละกิจการ

(๑๐) อุปกรณ์ตรวจจับความร้อนหรือควันไฟ ตามที่กำหนดในประกาศกระทรวงมหาดไทย

(๑๑) อุปกรณ์เครื่องช่วยในการหนีไฟจากอาคารที่ประกอบกิจการ ตามที่กำหนดในประกาศกระทรวงมหาดไทย

การจัดให้มีสิ่งจำเป็นในการป้องกันและระงับอัคคีภัยตาม (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) และ (๙) ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร”

สำหรับประเด็นปัญหาคือ มีผู้ประกอบกิจการบางรายอ้างว่ากิจการของตนได้จัดให้มีสิ่งจำเป็นในการป้องกันและระงับอัคคีภัยตามที่กำหนดในกฎหมายควบคุมอาคารแล้ว จึงอยู่ในข่ายได้รับการยกเว้นไม่ต้องจัดให้มีสิ่งจำเป็นในการป้องกันและระงับอัคคีภัยให้ครบทั้ง ๑๑ รายการ ตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๙ ของกฎกระทรวงดังกล่าว ซึ่งหากพิจารณาตามเจตนารมณ์ของร่างกฎกระทรวงเดิมที่กระทรวงมหาดไทยได้เสนอมาก่อนมีการแก้ไขปรับปรุงในชั้นการพิจารณา

ของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาที่ประสงค์ให้ผู้ประกอบกิจการอันอาจทำให้เกิดอัคคีภัยได้ง่าย ต้องมีไว้ซึ่งสิ่งจำเป็นในการป้องกันอัคคีภัยและระงับอัคคีภัยครบทุกรายการตามที่กำหนด แต่หากผู้ประกอบกิจการได้จัดให้มีสิ่งจำเป็นในการป้องกันและระงับอัคคีภัยครบทั้ง ๑๑ รายการตามกฎหมายอื่นแล้ว ก็เป็นไปตามกฎหมายนั้น หรือหากได้จัดให้มีสิ่งจำเป็นในการป้องกันและระงับอัคคีภัยตามกฎหมายอื่นแล้ว แต่มีไม่ครบก็ต้องจัดเพิ่มเติมให้ครบทั้ง ๑๑ รายการตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ดังนั้น เพื่อให้ได้ความชัดเจนและถูกต้องในการปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้ กระทรวงมหาดไทยจึงขอหารือว่า ความในข้อ ๙ แห่งกฎกระทรวงดังกล่าว จะยังคงมีความหมายครอบคลุมตามเจตนารมณ์เดิม หรือมีความหมายตามนัยเช่นที่ผู้ประกอบกิจการกล่าวอ้าง

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๒) ได้พิจารณาข้อหารือของกระทรวงมหาดไทย ประกอบกับได้รับฟังคำชี้แจงข้อเท็จจริงจากผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย) แล้ว เห็นว่า เมื่อพิจารณาถึงสาระสำคัญของพระราชบัญญัติป้องกันและระงับอัคคีภัย พ.ศ. ๒๕๔๒ ที่เป็นการกำหนดมาตรการในการป้องกันและระงับอัคคีภัยเพื่อปกป้องและรักษาประโยชน์สาธารณะ โดยกำหนดเกี่ยวกับการดำเนินการเพื่อมิให้เกิดเพลิงไหม้ รวมทั้งการเตรียมการเพื่อรองรับเหตุการณ์เมื่อเกิดเพลิงไหม้ ตลอดจนการดับเพลิงและการลดการสูญเสียชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการเกิดเพลิงไหม้ ประกอบกับคำชี้แจงของกระทรวงมหาดไทยที่ว่าเจตนารมณ์ในข้อ ๙^๑ แห่งกฎกระทรวงฯ ประสงค์ให้ผู้ประกอบกิจการอัน

^๑ ข้อ ๙ ให้ผู้ประกอบกิจการซึ่งประกอบกิจการตามข้อ ๗ จัดให้มีสิ่งจำเป็นในการป้องกันและระงับอัคคีภัยสำหรับอาคารที่ประกอบกิจการดังต่อไปนี้ เว้นแต่ได้จัดให้มีสิ่งจำเป็นในการป้องกันและระงับอัคคีภัยตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องไว้แล้ว

- (๑) ทางหนีไฟ บันไดหนีไฟ ประตูหนีไฟ และระบบอัดอากาศภายในช่องบันไดหนีไฟ
- (๒) แบบแปลนแผนผังของอาคารแต่ละชั้น
- (๓) ระบบสัญญาณเตือนเพลิงไหม้
- (๔) ระบบไฟส่องสว่างสำรอง ป้ายบอกขึ้น และป้ายบอกทางหนีไฟ
- (๕) ระบบจ่ายพลังงานไฟฟ้าสำรอง สำหรับกรณีฉุกเฉินแยกเป็นอิสระจากระบบอื่น และสามารถทำงานได้โดยอัตโนมัติเมื่อระบบจ่ายไฟฟ้าปกติหยุดทำงาน
- (๖) ตู้หัวฉีดน้ำดับเพลิงพร้อมสายฉีดน้ำดับเพลิง
- (๗) ระบบดับเพลิงอัตโนมัติ ได้แก่ Sprinkler System หรือระบบอื่นที่เทียบเท่า
- (๘) ผนังกันไฟ และประตูที่ทำด้วยวัสดุทนไฟ
- (๙) เครื่องดับเพลิงตามชนิดและขนาดที่เหมาะสมสำหรับดับเพลิงที่เกิดจากประเภทของวัสดุที่อยู่ในแต่ละกิจการ
- (๑๐) อุปกรณ์ตรวจจับความร้อนหรือควันไฟ ตามที่กำหนดในประกาศกระทรวงมหาดไทย
- (๑๑) อุปกรณ์เครื่องช่วยในการหนีไฟจากอาคารที่ประกอบกิจการ ตามที่กำหนดในประกาศกระทรวงมหาดไทย

การจัดให้มีสิ่งจำเป็นในการป้องกันและระงับอัคคีภัยตาม (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) และ (๙) ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร

อาจทำให้เกิดอัคคีภัยได้ง่ายตามที่กำหนดไว้ในข้อ ๗^๒ แห่งกฎกระทรวงฯ ต้องมีไว้ซึ่งสิ่งจำเป็นในการป้องกันอัคคีภัยและระงับอัคคีภัยครบทุกรายการตามที่กำหนด แต่หากผู้ประกอบการ ได้จัดให้มีสิ่งจำเป็นในการป้องกันและระงับอัคคีภัยครบทุกรายการตามกฎหมายอื่นแล้ว ก็ให้เป็นไปตามกฎหมายนั้น หรือหากได้จัดให้มีสิ่งจำเป็นในการป้องกันและระงับอัคคีภัยตามกฎหมายอื่นแล้ว แต่มีไม่ครบก็ต้องจัดเพิ่มเติมให้ครบทั้ง ๑๑ รายการตามที่กำหนดในกฎกระทรวงฯ ดังนั้น ความในข้อ ๙ แห่งกฎกระทรวงฯ ที่ว่า “ให้ผู้ประกอบการซึ่งประกอบกิจการตามข้อ ๗ จัดให้มีสิ่งจำเป็นในการป้องกันและระงับอัคคีภัยสำหรับอาคารที่ประกอบกิจการดังต่อไปนี้ เว้นแต่ได้จัดให้มีสิ่งจำเป็นในการป้องกันและระงับอัคคีภัยตามกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องไว้แล้ว” จึงมีความหมายว่า ผู้ประกอบการอันอาจทำให้เกิดอัคคีภัยได้ง่ายจะต้องจัดให้มีสิ่งจำเป็นในการป้องกันและระงับอัคคีภัยครบทั้ง ๑๑ รายการ ตามข้อ ๙ แห่งกฎกระทรวงฯ และในกรณีที่ผู้ประกอบการ ได้จัดให้มีสิ่งจำเป็นในการป้องกันและระงับอัคคีภัยรายการใดไว้แล้วตามกฎหมายอื่น ผู้ประกอบการ ก็ไม่จำเป็นต้องจัดให้มีสิ่งจำเป็นในการป้องกันและระงับอัคคีภัยรายการนั้นตามกฎกระทรวงฯ นี้เป็นการซ้ำซ้อนอีก

^๒ข้อ ๗ กิจการอันอาจทำให้เกิดอัคคีภัยได้ง่าย ได้แก่ กิจการที่ใช้ หรือเก็บรักษา หรือมีไว้ในครอบครอง ซึ่งสิ่งทำให้เกิดอัคคีภัยได้ง่าย หรือกิจการที่มีขบวนการผลิตหรืออุปกรณ์การผลิตที่ก่อให้เกิดความร้อน หรือประกายไฟ หรือเปลวไฟ ที่อาจทำให้เกิดอัคคีภัยได้ง่าย รวมทั้งกิจการที่มีสภาพหรือมีการใช้ที่อาจไม่ปลอดภัยจากอัคคีภัย โดยมีการประกอบกิจการในอาคารหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของอาคาร ดังต่อไปนี้

- (๑) ทำอากาศยาน สนามบิน สถานีรถไฟ และสถานีรถไฟฟ้า
- (๒) สถานศึกษา เช่น โรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือห้องสมุด
- (๓) สถานกวดวิชา เช่น โรงเรียนกวดวิชา สถาบันกวดวิชา หรือสถานฝึกอบรมหรือฝึกอาชีพ
- (๔) ภัตตาคาร คลังสินค้า อาคารเก็บของ ห้างสรรพสินค้า สำนักงาน โรงมหรสพ และหอประชุม ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร
- (๕) โรงงาน ตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน
- (๖) โรงแรม ตามกฎหมายว่าด้วยโรงแรม
- (๗) สถานที่บรรจุหรือเก็บก๊าซ ตามกฎหมายว่าด้วยการบรรจุก๊าซปิโตรเลียมเหลว
- (๘) สถานที่ผลิต เก็บ หรือจำหน่ายสารเคมีและวัตถุอันตราย ตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย

(๙) สถานที่ผลิต เก็บ หรือจำหน่ายอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง หรือสิ่งเทียมอาวุธปืน ตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน

- (๑๐) สถานบริการ ตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ
- (๑๑) สถานพยาบาล ตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล
- (๑๒) สถานีขนส่ง ตามกฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก
- (๑๓) สถานบริการน้ำมันเชื้อเพลิงหรือคลังน้ำมันเชื้อเพลิง ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง

- (๑๔) อาคารชุด ตามกฎหมายว่าด้วยอาคารชุด

(ลงชื่อ) พรทิพย์ จาละ

(คุณพรทิพย์ จาละ)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

มิถุนายน ๒๕๕๘